

TEBESSÜM İLE KAHKAHA

Zeynep Sati Yalçın

■ Arşiv binasına vardığında, beton merdivenlerin soğuk bakışını iliklerinde hissederek aşağı indi ve kendini o aşına sessizliğe bıraktı. Birkaç ay önce başladığı işinde içi gibi dışı da sessizlikle örülmüştü. Kurumun yıllar boyunca biriktirdiği belgeler, dosyalar, sararmış fotoğraflar ve eski yazışmalar arasında, her dolabın her rafın kendi sıralarının içinde uyuduğunu hissetti. Gözleri, tozlu dosyaların arasında kaybolurken parmak uçları eski kâğıtların dokusunu tarıyor, başka bir zamanda geçmişin yankılarıyla baş başa kalıyordu. İşe gelirken şehrin karmaşası içinde kayboluyordu, burada, arşivin labirentlerinde, her şey hem çok düzenli hem de çok gizemliydi, hem sessizdi hem dokunduğu anda susmadan saatlerce konuşurdu. Bazen okuduklarının içinde kaybolur, vaktin nasıl geçtiğini anlamazdı. Ferda'nın günü, geçmişin sessiz tanıklarıyla doluydu, o sessizlik, Yedigâr'ın kıskanç gülüşüyle birleştiğinde, iç dünyasında başka bir yankı kopuyordu, ana ait, duygularını, aklını, kavrayışını yok sayan, tedirgin edici bir yankı...

Son zamanlarda, arşiv penceresinin önünde alaca kanatlı küçük bir saksağan belirliyordu. Gözleri kızıl kehribar boncuklar gibi parıltıya sahip kuş, raflar arasında tıktırtı yapıp saklanan afacan bir çocuk gibi belirip kayboluyordu. Tıpkı kendi hayatındaki kırık dökük anıların ve Yedigâr'ın gölge varlığının sembolüymüş gibi geliyordu. Ferda kuşa her baktığında, biraz küçük bir kız çocuğu olduğu büyü zamanları, biraz da kendi zıddına tekabül ettiği söylenen Yedigâr'ı hatırlıyordu. Yedigâr o günlerde henüz buraya taşınmamıştı. Yokluğu var olanlara benzetilerek telafi ediliyormuş gibi mi diye düşündü, oysa Yedigâr'ın yokluğunu hiç hissetmiyordu. Saksığanda ona benzeyen onu hatırlatan bir şeyler vardı, henüz ne olduğunu kavrayamamıştı. İlk günlerde kuşun ürküp kaçabileceğini varsayarak hiç tepki vermedi, yalnız izlemekle yetindi. Gözü bir dosyaya bir göğün

ucunun görüldüğü pencere arasında gidip gelirdi. Fakat kuşun kalışı o kadar kısaydı ki bir varmış bir yokmuş deyip uçuyor, ona düşünüp anlamlar yükleyebileceği bir zaman tanıımıyordu. Bir süre sonra onun oradaki varlığını sevdi, demek kendisini merak eden bir nefes, bir çift göz vardı. O varlığın devam etmesini istediği için simit ikram edebileceğini düşündü. Sabah gelir gelmez camın önüne ufaladığı simitler rüzgâr gelmediği müddetçe orada öylece kaldı, kavanoz kapağına koyduğu su içilmedi. Saksagan, sessizce geldiği yerde kızılımsı bir bakış ve birkaç tıkırtı bırakıyor, sonra alaca kanatlarını çırpıp şehrin gürültülü, yorucu, soğuk aydınlığının içinde kayboluyordu. Oysa burası loştu, dingindi, sessizdi, sıcaktı.

Ferda, arşivden çıkınca şehrin gürültüsünü içine çekip denge kurana dek yürüyor, akşam alacası usul usul şehri sararken iç içe geçmiş karmaşık gölgelerin arasından geçiyordu. Adımlarının ritmi, yaşama arzusuyla atan kalbinin ritmiyle uyumluydu. Önünden geçtiği her mağaza vitrini her işyeri camı, kulağına aynı soruyu fısıldıyordu: “Ben gerçekten olduğum kişi miyim?” Gözleri kaldırımında yürüyen insanlardan, takılardan, giysilerden, yemeklerden çok, kendi gölgesinin içinde dolaşan, kendisinin bir başka versiyonuna takılıyordu; biraz daha cesur, biraz daha görünür, biraz daha farklı... Bu şehre geldi geleli bunu düşünür olmuştu, değişiyor muydu, bu değişimi istiyor muydu, böyle düşünen başkaları var mıydı, aynı kalmak mümkün müydü, sorularıyla kendince cebelleşiyordu.

Rüzgâr sokaktan sürüklenmiş solgun bir yaprağı kaldırıp havada çevirdikçe Ferda'nın ruhu da eski rengini kaybetmiş olsa da rüzgârın akımında yeniden kendine bir yön arayan yaprak gibi savruluyordu.

Akşam alacası kısa sessiz bir çığlık gibi şehri sardı. Gökyüzü, gri ve mürdüm tonlarının birbiriyle karıştığı çerçevesiz bir tuval gibi uzanıyordu. Güneş, beton binaların arasından son titreşimle şık huzmelerini bırakıyordu. Islak sokaklarda trafik lambalarının yeşil, kırmızı ve sarı ışıkları, vitrinlerin mor ve mavi ışıklarıyla iç içe geçiyor, kaldırım taşlarının ıslak yüzeyinde renkli bir mozaik oluşturuyordu.

İnsanlar yanından gölgeler gibi geçip gidiyor, evlerine yetişmeye çalışan silüetler birbirine karışıyor, kimi aceleyle yürürken kimi cep telefonuna gömülmüş adımlarını nereye attığını fark etmiyordu. Vitrinlerin önünden geçenler bazen yerde boylu boyunca uzanmış olan kendi yansımalarına çarpıyor, hızlı adımların ardında bırakılan gölgeler sokak lambalarının altında dalgalanıyordu. Tramvay tınları, uzaklarda kaybolan bir melodiyi andırıyor, eski binaların taş duvarları etraflarında halelenen gölgeleri içine çekerek sessiz bir bekleyişe dönüştürüyordu.

Şehir nefes alıyor ama huzursuzdu; rahatsız edici bir hareketlilik, anlamı ayrıştıramayan kelimelerin durmadan üretildiği yoğun bir gürültü vardı caddede. Bu ağırlıkta boğulacak gibi hissedip korna sesleri içinden koşarak karşıya geçti

ve ara sokaklardan birine girdi. Orası ve burası iki ayrı dünya gibiydi. Sokak köşelerinden yükselen rüzgâr, tıpkı unutulmuş yaşamları fısıldar gibi binaların kapılarında, camlarında, duvarlarında çatılarında varlığını duyuruyordu. Arşivde okuduklarını hâlâ kafasında taşıyor olmaktan hiç hoşnut değildi, orası orada kalsın istiyordu.

Ferda, bu gri ve tuhaf dinginlik içinde yürürken şehrin yalnızlığının kendi kalbinde yankılandığını hissetti; her ışık, her gölge onun iç dünyasının bir parçasına dokunuyor, her adımını gecenin loş haritasının içine atıyordu. Akşamın koyu gri aydınlığında, bir vitrinin önünde durdu Ferda. Camın ardındaki elbise, neredeyse kendi nefesinin buğusuna karışmış gibiydi. Şehrin kalabalığı arkasında uğulduyor, neon tabelalar kırık renkleriyle yüzüne vuruyordu. Elbiseyi denemek, üstünde duruşunu görmek istiyordu ama ya birkaç ay önce yaşadıklarını yeniden yaşarsa?

Vitrinde daha önce görüp beğendiği, bakmaya vakti olmadığı için deneyemediği elbiseyi tekrar görünce denemek istedi, üstünde güzel durursa almak istiyordu. Yanında Yedigâr vardı, birlikte girdiler mağazaya, sade, hep aynı tonlarda giyinen, dudaklarını açmadan ölçülü bir tebessümün ardına gizlenmiş o tuhaf sessizliğiyle duruyordu öylece. Dudak büküp omuz silkerdi neye bakacak olsa, pek fikir vermezdi Ferda'ya, o sıkılmasın diye bir an önce deneyip alıp çıkmak istiyordu.

Elbiseyi giydiğinde, kabinin aynasında bir an için arkasında başka bir yüzün belirmediğini sandı. Yedigâr'a benziyordu. Başını çevirdi, kabin boştu. Perdeyi açtığı anda Yedigâr dışarıda, ağzı açık ve havaya bakarak at dişlerinin bütün ihtişamıyla gülüyordu. Onun bu gülüşünü ilk defa görüyordu Ferda, o gülüşte sevinçten çok, başka bir şey vardı, bir tür rahatlama, kıskanmanın özgürce dışa taşıdığı acının ballandığı tatlı ferahlık.

Onların dostluğu ilkokul sıralarından beri sürüyordu. Dudaklarını hiç açmadan gülümserdi Yedigâr.

“Yedigâr’ın dişleri at dişleri!”, “Yedigâr’ın dişleri at dişleri!” diyen bir grup çocuğun arasından çekip almıştı onu Ferda. Gözleri ıslaktı ama ağlamıyordu, zorba çocuklara kızmıyordu, olanları ailesine ve öğretmene şikâyet etmiyordu Yedigâr. Her teneffüste bir araya geldiler, birlikte oynadılar, ders çalıştılar, kitap okudular, yemek yediler, büyüdüler. Bir kez bile konusu olmadı dişlerin. Yedigâr ağzını açarak gülmediği sürece görünmüyordu dişleri ve Ferda onun öyle güldüğünü hiç görmemişti. O çocukların ne gördüğünü ara sıra merak etse de Yedigâr kırılmasın diye sormaz, çabucak geçiştirirdi zihnindeki merakı. Ferda’nın her yeni kahkahası, Yedigâr’ın içinden bir parça ışığı sökülüp alıymuş gibi gittikçe daha belirsiz bir hâl aldı tebessümünü. Sonra sonra unuttular olanları, hayatın düalizmi sarıp sarmaladı ikisini, geçmişin solgun günleri buruşup gizlendi bir yerlere, görünmez oldu, görünmeyince varlığı unutuldu. Ferda’nın aniden parlayan duygularının jest ve mimiklerine yansıyan canlılığı,

hızlı konuşması, sesli gülmesi, koştururcasına yürüyüşü, Yedigâr'ın yavaş hareketleri, ölçülüp biçilmiş hesaplanmış konuşmaları ve dinginliğiyle dengeleliyordu.

Yıllar geçtikçe çocuksu masumiyetler, birbirini koruyup kollamalar, üzüldüğünde üzülen, sevindiğinde sevinen duygudaşlıklar yerini kalıp maskelere bırakmaya başladı. Ferda üniversite okurken Yedigâr çalışmaya başladı. Ferda'nın atanıp yerleşmesinin ardından kendine "Ergenliğini geç yaşayan asi, ailesini bırakıp nasıl da gitti!" dedirterek Yedigâr da aynı şehre taşındı. Sık sık görüşür oldular. Ferda; yenilse bağırarak ağlayan sevinse kahkahalarla havalara uçan, her hâli dışına taşan tavrını değiştirmezken Yedigâr'ın sessizliğinin altında yorucu, kapkara bir ağırlık birikti. Artık, Ferda'nın beğendiği ve yaptığı mutlu olduğu şeyler karşısında Yedigâr'ın tebessümü, göz kırpan bir bıçak gibi ışıldıyordu. Kelimeler yoktu bu anlarda fakat zaman zaman kırıksız bakışlarında yitip masumiyetin bıraktığı derin boşluğun anlamı asılıydı. Bunu bir kez görmüştü Ferda ama yalnızca bir an, çakıp sönen o ışıltının ardından gelen boğulma hissinin ne anlama geldiğinin ardına düşmemişti. Beklemediği zamanlarda anlık kırıntılar gibi önüne düşüyor, eski kırıntılarla birleşiyor, eksik gedik bir anlama bürünüyor olanlar.

Bir gün habersizce Yedigâr'ın evine gitti Ferda, kapı geç açıldı. İçeriye buyur etti Yedigâr, her zamanki dingin gülümseyişiyle. Mutfakta sade kahveler pişmeye dururken kendi kazağının birebir aynısını buldu Ferda. Banyoda kalorifer peteğinin üzerine alalecele çıkarılıp bırakılmıştı. Tek kolu ters kalmış, etiketi kıvrılmıştı. Rengine, desenine kadar aynıydı, ama solgundu, sanki onun kazağından çekilip alınmış bir gölge gibiydi. Etiketeye bakmak için tuttuğunda kendi parfümünün kokusunu duydu. Aynanın önünde kendi parfümünün aynısı duruyordu. İçinde bir titreme hissetti, tüyleri diken diken oldu, oraya hiç girmemiş, onu hiç görmemiş gibi hemen çıktı banyodan. Huzursuzca oturup bekledi Yedigâr'ı. Gelen kahveyi içemedi, dağılan duygularını toparlayamadı, içindeki şüpheyi başındaki ağrıyı savamadı. Âdet sancılarını bahane ederek kalkıp evine döndü, saatlerce tavana bakıp düşündü durdu değişenin ne olduğunu, niye olduğunu.

O günden sonra puslu bir cam girdi aralarına, Ferda dostluğun inceliğiyle örümlü dikkatini çekti Yedigâr'dan, bile isteye çekti, ruhunu yoran bu dostluktan uzak olmak, sadece arkadaş kalmak istedi. Ferda mesafeyi artırdıkça Yedigâr mesafeyi kısaltmaya çalışıyordu. Nadirleşen görüşmelerinde Yedigâr, onun cümlelerini tekrar eder oldu ya da onun kelimelerini kullanarak yeni cümleler kurdu ancak bir arşiv çalışanının bilebileceği kelimelerle Yedigâr'ın ne işi olurdu? Bir sonraki görüşmelerinde Ferda'nın bir önceki görüşmelerinde taktığı tokenin aynısını taktı. Ferda'nın tanıştırdığı arkadaşlarını arayıp Ferda olmandan onlarla görüştü. Ferda'nın anlattığı bir rüyayı, başka bir görüşmede kendi görmüş gibi yeniden anlattı. İçindeki kurt kımıl kımıl etse de bunun tuhaf bir tesadüf olduğuna zoraki inanmak istedi Ferda, sonra başka tesadüfler üst üste geldi.

Her buluşmada giderek kendisine daha çok benzeme çabasındaki Yedigâr hursuz ediyordu Ferda'yı, arkadaş kalmak bile istemez oldu. Ona göre arkadaşlık aynılıkla olmazdı, farklılıklar bütünlerdi iki insanı, kendisinin taklidiyle zaman geçirmek çok yorucuydu. "İmitasyon Yedigâr" diye fısıldadı dişlerinin arasından, yoksa "Ferda'nın imitasyonu" mu demeliydi bilemedi. Her şeyi herkesle rahatlıkla konuşabilen Ferda, Yedigâr'la bu konuyu konuşamıyordu. Korku mu, tedirginlik mi, kibarlık mı, hissettiklerinden emin olamamak mı nedenini bilemedi. Kaybetme korkusu olmadığından emindi.

Geceleri aynalara bakamaz oldu, yüzünde Yedigâr'dan minicik de olsa bir iz görmek istemiyordu. Tedirgin olduğu ne varsa eriyip gitmek yerine büyüyüp muhayyilesini kaplıyordu. Aynadaki yansıması, sanki bir saniye geriden geliyordu. Bir keresinde yüzünü silerken, aynadaki eli hareket etmedi.

Telefonlarına cevap vermeyince daha çok aradı Yedigâr, bir süre sonra da aramayı kesti. Sessizlik, bu kez puslu bir cam duvar değil, derin bir kuyu olmuştı aralarında.

Bir müddet sonra Ferda'nın telefonuna bir bildirim geldi: "Yeni hesap açıldı: @ferda"

Profildeki fotoğraf Yedigâr'dı ama paylaşımlar Ferda'nın hayatından çalınan hatıralarla doluydu. Ardından bir bildirim daha: "Yeni hesap açıldı: @yadigar"

Fotoğraftaki Ferda'ydı, ama Yedigâr'ın hayatını yansıtan hatıraların paylaşımları yer alıyordu. Bütün hücreleriyle titredi, sorsa Yedigâr'ın hepsini inkâr edeceğinden, kısıtlanmış mağdur arkadaş rolüne gireceğinden emindi. Birgün bunun son bulacağına inanmak istedi Ferda çünkü hep parlayan tarafta olmuştı, Yedigâr ise o ışığın gerisinde, tek kolu ters çıkarılmış solgun bir kazak gibi asılı kalmıştı. İçi acımayla doldu, mesafe diye çizdiği çizgileri tekrar sildi.

Bir gün o elbisenin olduğu vitrinin önünden tekrar geçtiler, elbise hâlâ oradaydı. Göz kamaştırıcı değildi, ama Ferda giydiğinde göz alıcı oluyordu. Onu Yedigâr'a almak için ısrar etti Ferda, dostluk hediyesi olsun istedi. Fakat elbise Yedigâr'ın üstünde öyle eğreti durdu ki, var olan gençlik cazibesini bile emip tükettiğini Ferda'nın gözlerine bakınca anladı Yedigâr ve gözleri havaya kalktı, tam ağzı açılacak, at dişleri ortaya çıkacaktı ki kafası küçük bir sarsıntıyla toparlandı, meşum olduğu yalnızca çocukluğundaki o çocuklar ve sonradan Ferda tarafından keşfedilmiş olan tuhaf tebessümlü dudaklarından "Yok, bana olmadı ki, sen bunu kendine al." sözü döküldü. Bazı insanları giydikleri güzelleştirmezdi; giydikleri onlardan güzellik çalardı. Yedigâr kabinde üstünü değiştirken kıpırdayan perdenin aralığından görünen buğulu aynada bir an Yedigâr'ın yüzünü gördü, solgundu, tıpkı banyodaki o kazak gibi. Mağazadan eli boş çıktıklarında hiç konuşmadılar, ikisi de kendi iç dünyalarının rüzgârında savrulurcasına yürüdüler, caddenin sonunda kucaklaşmadan sıradan veda sözleriyle ayrıldılar. Uzun zamandır eskisi gibi değildi hiçbir şey, olması mümkün değildi, başka bir yol bulabilirler miydi ikisi de bilmiyordu.

Bir akşam, arşivin ismi var cismi yok kayıtlarından yorulmuş hâlde eve dönerken sokak lambasının altında durdu Ferda, kenar çizgileri bozulmuş gölgesine baktı. Gölge başını kaldırdı ve ona Yedigâr'ın yüzüyle baktı. O an içinde, "Onu kabullenmek, kendini kabullenmek demektir." düşüncesi peydah oldu. Şehir birden sessizleşti, kalbine akan itminanla gövdesi gevşedi, kenar kıvrımları düzleşen gölge ikiye yarıldı, birinde Ferda'nın coşkuyula gülen silüeti, diğerinde Yedigâr'ın Ferda'dan kopyalanmış solgun kazağı vardı.

O akşam aynada her şey normaldi, eli, yüzü, bakışı, gülüşü normaldi, aynaya yansıması tam vaktindeydi. Kazağını verilecekler poşetine ekledi. Uykusuna dört nala koşan atlar geldi, toprak ve çimen karışımı uçsuz bucaksız arazide sabaha kadar koşup durdular. Sabah şehrin yaşama sevinci veren gürültüsünü sevdi, arşivin sükûnetinde huzur buldu. Saksâğan pencereye geldi, simit parçalarını yedi, kafasını havaya kaldırarak birkaç yudum su içti.

Ferda, kuşların dişleri olup olmadığını hiç düşünmediğini fark etti. İstem-sizce eli telefona gitti, sosyal medyada Yedigâr'ın fotoğrafıyla açılan sayfada ara sıra paylaşımlar yapılmıştı. Çay kahve fotoğrafları, bilgece sözler söyleyen kitaplar, yeni elbiseler, dudaklar açılmadan sergilenen tanıdık bir tebessüm... Diğer hesap ise kapalıydı.